

UMJETNIK KAO KRITIČAR (POP-ART)

“Moja opčinjenost slikama koje se ponavljaju manifestira vjerovanje da previše svoga života provodimo gledajući, a ne promatrajući...”

Andy Warhol

Još od prvih špijskih slikarija pa sve do najnovijih dana, umjetnost nikad nije bila sama sebi svrha. Umjetnost je uvijek bila dio vremena u kojem je nastala, svjedočila je društvenim, znanstvenim, političkim i drugim promjenama i kretanjima, a umjetnik, on je bilježio sva ta zbivanja na svojim slikama, kipovima, reljefima, kolažima, instalacijama, *ready-madeima*, mobilima, asamblajima itd. Ponekad je slavio te promjene, ponekad ih ismijavao, ponekad snažno osuđivao, kako bilo, uvijek je on bio kritičar. Pogotovo to dolazi do izražaja u pravcima 20. stoljeća koji se kao nikad prije smjenjuju, pa čak i paralelno djeluju. Jedan od tih pravaca bio je i *pop-art* za koji s pravom možemo reći da je dva puta rođen: prvi put 1950-ih godina u Velikoj Britaniji, a potom 1960-ih u Americi gdje doživljava polet. Na sam spomen imena pravca svima nam na um padaju Lichtensteinove stripovske kompozicije ili pak Warholove umnožene Marilynke. No iz čega i zbog čega se rodio *pop-art*? Kao ni jedan pravac do tada, ni *pop-art* nije bez prethodnika koje možemo tražiti u *ekspresionizmu*, *dadaizmu*, *kubizmu* pa čak i *metafizičkom slikarstvu*, ali ne smijemo zaboraviti da je *pop-art* suvremen, on je jedinstven, on je stil i on je pokret! Pokret koji se suprotstavio elitističkom shvaćanju umjetnosti koje uzima maha u 20. stoljeću te se opredjeljuje za sve ono što se do tada smatralo nevrijedno pažnje: reklame, novinske ilustracije, viceve, neukusne tričarije, filmske zvijezde, *pin-up* djevojke, stripove, zapravo sve ono što je obilježavalo Ameriku 60-ih godina. Što jeftinije i niže, to bolje. Neki će čak reći da je *pop-art* iznikao iz klišeja velike, smjele i sirove Amerike. Često se može pogrešno shvatiti da pop-artisti samo preslikavaju stvarnost, jer što pomisliti kad vidite Warholov potpis ispod limenke *Campbell* juhe? No ipak ne! Oni se udaljavaju od stvarnosti jer je život kakav se predstavljao u reklamama i stripovima imao malo veze sa stvarnošću te možemo reći da je *pop-art* od stvarnosti odijeljen preprekom komercijalizma. Što onda točno kritiziraju pop-artisti? Komercijalizam i klišeje suvremene Amerike ili pak elitističko shvaćanje umjetnosti? Je li Warholova umnožena Marilynka pokazala svu ljepotu i veličinu filmske dive koja je što umnoženija to ljepša ili pak kritizira komercijalizaciju ljepote umnožavajući je nebrojeno mnogo puta, čime ona gubi na vrijednosti? Vidimo li u Warholovim cvjetovima samo ljepotu boja ili žrtve *hippy* (*Flower Power*) pokreta? Kako shvatiti Lichtensteinove prizore iz stripa uvećane do galerijskih formata slike, kao slavljenje stripa i ustaljenih tematika romanse, SF-a, akcije i nasilja, ili kao poruku da prestanemo „gutati“ sve što nam tisak nudi? Veliča li Claes Oldenburg svakodnevne predmete uveličavajući ih na razinu spomenika ili se pak radi o parodiji? Koji god odgovor bio na postavljena pitanja, jasno je da su pop-artisti, na ovaj ili onaj način, kritičari suvremenog društva i kulture.

Vaš zadatak je da i vi postanete kritičari svakodnevice, društva i današnje pop-kulture koristeći se jezikom *pop-arta*. Stvorite suvremena djela, budite kritičari danas kao pop-artisti nekad. Razmislite o tome što obilježava današnju pop-kulturu, poput *reality* emisija, komercijalizacije i uniformizacije ljepote, života gledanog kroz filtere društvenih mreža. Gdje je nestala potreba da budemo drukčiji? Spremi smo ići „pod nož“ samo da budemo isti, da stanemo u kalup onih ideala koji nam se serviraju s naslovnica časopisa i ekrana pametnih telefona. Razmislite i o problemima u kojima se svijet nalazi, što obilježava politiku svijeta, oko čega i zbog čega se vode ratovi, jesmo li postali imuni na nasilje koje trešti ne samo s filmova već i informativnih programa. Zaustavite li se na vijest o brutalnom ubojstvu ili pogibiji tisuća ljudi u zemljama Trećeg svijeta ili samo *scrollate* dalje? I na kraju, ne gledajte, promatrajte svijet oko sebe, promatrajte i komentirajte! Djelujte! Kako sada, tako i uvijek.

Luca Bašić, mag. educ.

